

на рубежі XX–XXI ст. здійснюється, насамперед, в межах концепції асиметрії інформації нобелівських лауреатів (2001 р.) М. Спенса [16, С. 484–534], Дж. Стігліца [18, С. 535–629], Дж. Акерлофа. Дослідження проблеми асиметрії при укладанні угод та ефекті несприятливого відбору здійснював С. Росса [35, Р. 134–139]. Важливої ролі інформаційним аспектам надають в транзакційних інформаційних теоріях Р. Коуз – в теорії фірми [8, С. 30–48] та Дж. Стіглер – в теорії пошуку інформації [17, С. 507–529]. Українська думка в розробці нової інформаційної парадигми найбільш повно представлена теорією інформаціологічної економіки та інформаційно-генної моделі економіки В. Мунтіяна [13].

В контексті цієї статті, зазначені аспекти теорії інформаційної економіки є предметом подальшого окремого розгляду. Особливого значення це набуває з огляду на те, що одним із пріоритетів української держави на сучасному етапі є "розвиток конкурентних переваг вітчизняної освіти та науки", а "сучасні технології, доступність освіти – це реальний шлях до інформаційного суспільства" [38]. Одним із завдань у цьому напрямі є проведення на державному рівні в 2011 році "року освіти та інформаційного суспільства" [39]. Але, для успішного руху України в напрямі побудови інформаційного суспільства та інформаційної економіки, для розробки й успішної реалізації в ході господарської практики відповідної економічної політики і необхідні теоретико-методологічні засади теорії інформаційної економіки як основи нової теоретико-економічної парадигми.

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. Перевод с англ. – М.: Academia, 1999. – 956 с.
2. Белл Д. Социальные рамки информационного общества // Новая

технократическая волна на Западе. / Сост. и вступ. статья П.С. Гуревича. – М.: Прогресс, 1986. – С. 330 – 342. 3. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура: Пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с. 4. Маруховский О.О. Информационное суспільство: теоретико-концептуальні засади: Навчальний посібник. – К.: Університет економіки та права "КРОК", 2007. – 136 с. 5. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США / пер. с англ. – М., 1966. 6. Мунтиян В.И. Информационная парадигма. – Киев: Издательство "КВІЦ", 2006. – 632 с. 7. Осипов Г.В., Степаншин С.В. Экономика и социология знания: практическое пособие. – М.: Наука, 2009. – 220 с. 8. Сакайя Т. Стоимость, создаваемая знанием, или история будущего // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология / Под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – С. 337 – 371. 9. Стиглиц Е. Джозеф. Информация и смена парадигмы в экономической науке. Нобелевская лекция 8 декабря 2001 г. / Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков. В 5 т. / Т. V. В 2 кн. Кн. 2. – М.: Мысль, 2005. – С. 535 – 629. 10. Стоуньер Т. Информационное богатство: профиль постиндустриальной экономики // Новая технократическая волна на Западе / Сост. и вступ. статья П.С. Гуревича. – М.: Прогресс, 1986. – С. 392 – 409. 11. Тоффлер Э. Третья волна. – М.: ООО "Фирма "Издательство АСТ", 1999. – 784 с. 12. Узбастер, Фрэнк. Теории информационного общества / Фрэнк Узбастер; Пер. с англ. М.В. Арапова, Н.В. Малыхиной; под ред. Е.Л. Вартаковой. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 400 с. 13. Україна у вимірі економіки знань / За ред. В.М. Гейця. – К.: Основа, 2006. – 592 с. 14. Чухно А.А. Інституційно-інформаційна економіка: підручник / А.А. Чухно, П.М. Леоненко, П.І. Юхименко; за ред. акад. НАН України А.А. Чухно. – К.: Знання, 2010. – 687 с. 15. Clark. G. The conditions of economic progress. □ N. Y., 1957. 16. Clark Colin G. The Economics of 1960, L., 1942. 17. Fourastié J. Le grand espoir du XXe siècle. P., 1949. 18. Machlup, Fritz. The Production and distribution of Knowledge in the United States. Princeton, NJ: Princeton University Press. – 1962. 19. Martin W.J. The Global Information Society. Aldershot: Aslib Gower; Brookfield, Vt. USA: Gower, 1995. 20. Masuda Y. The Information Society as Post-Industrial Society. – Washington, 1981. 21. Porat, Marc. The Information Economy: Definition and Measurement, Washington D.C.: US Department of Commerce, Office of Telecommunications. – 1977. 22. Sakaiya T. The Knowledge-Value Revolution or History of the Future. – Tokyo – N.Y., 1991. 23. Stonier T. The Wealth of Information. A Profile of the Post-Industrial economy. L., 1983.

Надійшла до редколегії 11.02.11

УДК 330.1

В. Кондрашова-Діденко, канд. екон. наук, доц.,
Л. Діденко, канд. філос. наук, доц.

САМОЗАПЕРЕЧЕННЯ КРАЇНОВОЇ ЕКОНОМІКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТ-НАСЛІДОК

Обґрунтовано, що на певному етапі розвитку країнової економіки виникають нові явища і процеси, які уможливають її самозаперечення.

Ключові слова: економіка, заперечення, самозаперечення, культура, ресурс, інтелект, знання.

Обосновано, что на определенном этапе развития в самой страновой экономике зарождаются и рождаются новые явления и процессы, делающие возможным ее самоотрицание.

Ключевые слова: экономика, отрицание, самоотрицание, культура, ресурс, интеллект, знания.

It is substantiated that country economy is giving birth to new processes and phenomena which cause its self-denying.

Keywords: economy, denial, self-denying, culture, resource, intellect, knowledge.

На сучасному етапі розвитку людини і людства здійснюється перехід від індустріальної до постіндустріальної цивілізації/епохи, від економічної до неекономічної системи суспільства. І це природно. Адже будь-яке явище і/або процес, термін і/або поняття перебуває в русі: від свого виникнення до своєї зрілості через змінюваність змісту і форми, типів і видів, умов і чинників, результатів і наслідків. Одним з них є виробництво країни. З моменту виникнення і дотепер останнє суттєво змінило і змінює зміст (перетворювання природного світу на перетворювання природного і штучно створеного світу як помешкання людини і людства), субстанційну основу (землю на машину, машину на інтелектуальні здатності особистості, останні на штучний інтелект у взаємодії з людським), тип (аграрний на індустріальний, індустріальний на постіндустріальний, постіндустріальний на ноосферний) тощо.

За субстанційною основою (ядром) виробництва виокремлюють аграрний, індустріальний, постіндустріальний і ноосферний типи. Перші два типи виробництва характеризують такі особливості, як: базування на рід-

кісних та обмежених природних ресурсах, переважання сфери матеріального виробництва і відповідно матеріального продукту-результату, зведення країнового багатства тільки до створених матеріальних благ, акцентування на кількісних параметрах праці та продукту-товару, тобто загалом на вартісних показниках і т. ін. Тому аграрний та індустріальний типи виробництва постають економікою за визначенням.

Відомо, що економіка як аграрний та індустріальний типи виробництва є поняттям та явищем історичним: вона, з'являється на певному етапі розвитку людини та виробництва, з часом на певному етапі має зникнути задля звільнення місця для нового типу виробництва – неекономічного, тобто постіндустріального, а далі – ноосферного. Це закономірний процес, на який звернули увагу ще стародавні мислителі – все, що мало початок, має і кінець (Арістотель). Проте дотепер залишається невідомим на якому саме етапі розвитку людства і самої країнової економіки та завдяки чому і/або кому це станеться. Суперечність між відомим і невідомим у поступальному розвитку країнової економіки є тією про-

© Кондрашова-Діденко В., Діденко Л., 2011

блемою, розв'язанню якої присвячена презентована стаття. Саме дана проблема і визначає тему нашого дослідження, розкриття якої здійснюватимемо через сходження від знання до не-знання і далі від не-знання до нового знання.

Означена проблема так формулюється і ставиться в економічній теорії вперше, а, отже, потребує віднайдення ефективних шляхів розв'язання. Щоправда, наші попередники (Арістотель, К. Маркс, Г. Башляр, В. Вернадський, Л. Ларуш) розмірковували над тими чи тими її питаннями і/або аспектами, а сучасні вчені – філософи, економтеоретики, економсоціологи – (А. Гапоненко, А. Горц, В. Діденко, В. Кондрашова-Діденко, П. Нікітєнко, В. Радаєв, Т. Степанова, А. Чухно) продовжують досліджувати ті з них, які й дотепер залишаються важливими з погляду і з майбутнього для розвитку людини та людства, країнового та глобального виробництва.

Існуючі концепції і/або теорії розвитку сучасної країнової економіки як доіндустріального та індустріального типу виробництва, розроблені вітчизняними та закордонними вченими, не викликають у нас сумніву. Проте вони, зазвичай, дуже вузько відображають і пояснюють багатоаспектний розвиток економіки. Аналізування їхніх концепцій і/або теорій уможливило висновок: дотепер є малодослідженими умови та чинники змінюваності економіки, взаємообумовленість та взаємозв'язок активності і затухання її розвитку, зрілість як початок її кінця – заперечення самої себе.

Метою статті є обґрунтування тези, згідно з якою: в досягненні своєї зрілості і вивершеності країнова економіка сама заперечує себе. Означену мету реалізуватимемо через розв'язання таких завдань: визначення змісту заперечення як філософського поняття, явища і феномена; витлумачення сутності самозаперечення економіки; виявлення та характеризувannya умов і чинників уможливлення самозаперечення економіки як доіндустріального та індустріального типу виробництва; визначення результату-наслідку самозаперечення країнової економіки.

Вихідним поняттям у презентованій статті постає "заперечення", оскільки розуміння його сутності уможливить правильний вибір способів і/або шляхів розв'язання поставлених нами завдань задля реалізування мети.

Заперечення та самозаперечення як його вид. Поняття "заперечення" відоме в науці здавна: воно бере виток із розмірковувань ще стародавніх мислителів. Нині досліджують заперечення і як поняття, і як явище, і як процес у межах різних галузей гуманітарного знання – філософії, логіки (насамперед класичної та неklasичної), культурології, лінгвістики і навіть економічної теорії, що спричинило наявність цілої низки теоретико-методологічних підходів до розуміння його сутності. Наприклад, у філософії обґрунтовують заперечення як поняття і феномен, що фіксує один з об'єктивно необхідних моментів розвитку, як умову якісної зміни речей, явищ і процесів (А. Аверін, Б. Болотова, В. Лекторський, А. Нікіфоров, В. Швирьов та інші); а в логіці витлумачують заперечення як операцію виведення нового висловлювання з існуючого, пов'язуючи його з хибою або істиною, тобто через процедури формалізування та наділення його певними атрибутами (А. Ішмуратов, Г. Прест, М. Смандрог, Т. Стіл, інші). В економічній теорії ще й дотепер відсутні праці, присвячені спеціальному дослідженню заперечення й особливо механізму його практичної "роботи". Щоправда, нині починають з'являтися праці вчених-економістів, котрі використовують/застосовують поняття "заперечення" в розв'язанні тих чи тих проблем, не вдаючись до витлума-

чення його сутності та головного (хоча б функціонального) призначення.

То що ж таке заперечення? Чи пов'язане з ним самозаперечення? Зазвичай, поняття "заперечення витлумачують" як повне "знищення того, що заперечується" і/або як "зняття", тобто "збереження певних його сторін", необхідних для подальшого його розвитку [1, с. 205]. В презентованій статті ми базуватимемо наші розмірковування на розумінні заперечення як філософського феномена, завдяки якому проявлятиметься сутність досліджуваного.

З багатьох візій концепту висновуємо: заперечення постає як відкидання того чи іншого феномена, речі, явища, процесу; завдяки йому фіксують наявність/відсутність окремих характеристик того чи іншого об'єкта; воно постає зовнішнім стимулюванням суб'єкта до певних дій через напередвисловлену іншим недопугість; може бути "згорненою творчою потенцією"; комплексом суб'єкт-зорієнтованих можливостей тощо. Загалом концептом "заперечення" передбачають співіснування бінарій, одна з яких "врівноважує" іншу. Базовими є пари, що утворені з врахуванням причинно-наслідкових зв'язків: "позитивне/негативне", "потенційне/реалізоване", "можливе/здійснене".

Суб'єкт мислить поняттєво-категорійними парами, на противазі головних елементів чого виявляє сутність досліджуваного феномена. Кожному феномену, речі, явищу, процесу необхідно дати (радше навіть "приписати") окреме визначення. Останнє має охоплювати більшість виявлених характеристик, що ним досліджуване відрізняється від собі подібних та інших елементів матеріального світу. Мислителі західноєвропейської традиції "практикували" визначення через відкидання невластивих характеристик того чи іншого шуканого. Таким чином обмежували "царину наявності" через фіксування/виявлення відсутності.

Заперечення є неоднозначним полівимірним утворенням, яке необхідно застосовувати як метод, що ним (його дією) проявлятимемо унікальність концепту "країнова економіка". Варто відразу наголосити, що терміном "концепт" ми передаємо усю повноту країнової економіки – як феномена, як поняття, як процесу тощо.

За параметром суб'єкт-втручання природа заперечення подвійна – зовнішня (тобто нав'язана) та внутрішня (тобто самосформована). Останню номінують "самозаперечення", оскільки суб'єкт його сам витворює, підживлює та уможливує його існування-через-застосовність. Нав'язане заперечення постає чужинним щодо суб'єкта, на котрий спрямоване. Самосформоване натомість "рідне" для суб'єкта, оскільки є частиною його життєсвіту (хоча на його – заперечення – формування могли впливати зовнішні обставини як "матеріалопостачальники"). Згадані зовнішні обставини "задають" ідею або умови для формування та/або появи і подальшого розвивання. Власне самозаперечення – процес креативний, оскільки його мету "задає" сам феномен незалежно від його природи – (не)органічної.

Економіка і як явище, і як процес є динамічною: у своєму розвитку вона постійно змінює зміст і форму. Це обумовлено впливанням на неї зовнішніх і внутрішніх чинників. У системі останніх, на думку одних сучасних учених-економістів (їх переважна частина), визначальну функцію покликані виконувати економічні чинники, а на думку інших – культуро-соціальні. З нашого погляду, їхня думка є правильною. Проте вона такою може бути тільки за певних умов. Йдеться насамперед про часткову зміну змісту економіки (деяких аспектів змісту), набуття нової форми, незмінності субстанційної основи тощо. Адже економічні чинники "працюють" переважно

у поверхневих пластах типу виробництва. Тому саме вони є важливими (якщо не головними) у спричинюванні переходу економіки на новий етап свого розвитку та набування нової форми, відповідної частково зміненому її змісту, але не переходу від існуючого типу виробництва до нового. При цьому ядро, тобто субстанційна основа економіки не змінюється. А звідси висновок: економіка і надалі залишається аграрним або індустріальним типом виробництва за визначенням. Культуро-соціальні чинники здійснюють своє впливання як у поверхневих, так і в глибинних пластах економіки. Проте сила і результат-наслідок їх впливання в означених пластах останньої є різними. Це насамперед залежить від рівня розвинутої/зрілості економіки як доіндустріального і/або індустріального типу виробництва. На сучасному етапі свого розвитку економіка досягла найвищого рівня. Тому можна висновувати, що культуро-соціальні чинники мають нині найбільшу статусну силу впливання в різних пластах економіки – особливо в глибинному пласті, тобто в її ядрі. Проте означені чинники спричинюють не зміни в останньому, а формування нового ядра.

Субстанційна основа/ядро є тією ознакою, яка уможлиблює розрізнення типів виробництва (доіндустріального, індустріального, постіндустріального та ноосферного, тобто економіки й інтелектоміки) та етапів і/або циклів їх розвитку (початкового та завершального) тощо. Такою основою аграрної економіки є земля як природний ресурс, індустріальної економіки – машина як природно-штучний матеріально-речовий ресурс. Сучасна економіка, перебуваючи на останньому етапі завершального циклу свого розвитку, функціонує у формі інтелектуально зорієнтованої економіки, яка вже не є індустріальним типом виробництва за визначенням. Це економіка перехідного періоду, що постає медіатором між двома типами виробництва – минулим і майбутнім, тобто економікою та інтелектомікою. В інтелектуально зорієнтованій економіці відбувається формування нової субстанційної основи – інтелектуально розвиненої людини натомість машини як матеріально-речового ресурсу. В даному разі йдеться про людину як особистість, котра поєднує в собі креативність, творчість, розумність, мудрість, моральність, людськість та інші риси, що власне роблять її Людиною. Особистість як субстанційна основа – це те нове, що зародилося і народжується в лоні самої економіки, індустріального типу виробництва. Формування означеної основи зумовлює виникнення низки й інших явищ і процесів, що є не притаманними економіці за її визначенням, але необхідними у становленні нового постіндустріального (не-економічного) типу виробництва та суспільства планетарного характеру. Саме вони й руйнують зсередини економіку, що "знає тільки товарну вартість" [2, с. 85]. Означені явища і процеси укорінені в загальній та економічній культурі, оскільки сама людина, котра має постати субстанційною основою нового типу виробництва, "існує "всередині" культури і невіддільна від неї" [3, с. 7].

Культуру нині витлумачують по-різному. З нашого погляду, культура загалом і культура виробництва є системою цінностей, що покликані сприяти розвитку і процвітанню самої людини як актора, суспільства та економіки країни. Однією з важливих компонент даної системи є знання різноманітних типів, видів та підвидів [4, с. 109].

У процесі виробництва використовують нині теоретичні і прикладні, раціональні та емпіричні знання. Означені знання можуть бути як кодифікованими, так і некодифікованими; як живими, так і формалізованими. Сьогодні найважливішим постає живе, неформалізоване, знання. Воно охоплює повсякденні навички та вмін-

ня, на основі яких вибудовуються професійні компетенції [2, с. 44]. Йому не можна навчитися – його набувають на практиці, яка називається "школа життя". Тому живе знання формується завдяки здібностям і здатностям актора працювати над собою і створювати самого себе. Воно, за твердженням А. Горца, є важливою компонентою культурної спадщини. Живе знання – це те знання, яким людина (й особливо актор) володіє, використовує у своїй життєдіяльності, але не передає його іншим. У даному разі найважливіше полягає в тому, що некодифіковані (або живі) знання є невіддільними від людини як актора. А звідси постають наслідки: якщо працівник з тих чи тих причин залишає робоче місце, то ці знання підприємство втрачає назавжди разом з працівником. Тому нині у корпораціях, які розвиваються навчаючись, організовують відділи, працівники яких різними методами вилучають некодифіковані знання в талановитих акторів задля їх використання і після того як ті не працюватимуть на даному підприємстві. Адже жодна компанія не є впевненою, що талановиті працівники як власники некодифікованого знання постійно працюватимуть на її благо і не відмовляться від ліпших умов діяльності на іншому підприємстві. При цьому виникає принаймні дві проблеми. Перша проблема. Нині особлива значущість належить не самому знанню, а його недостатності [4, с. 108]. "Саме недостатність знання часто постає соціальним аргументом", особливо "коли сциентифікація суспільства комбінується <...> з необхідністю зворотного зв'язку знання з діяльністю" [4, с. 108]. Друга проблема. Необхідний (-і) засіб/засоби, за допомогою якого (-их) можна було б використовувати нові і найновіші знання, що є у власності чи в розпорядженні корпорації, для створення конкурентоздатної цінності та удосконалення самого працівника. Ці дві проблеми взаємообумовлені, взаємопов'язані і взаємодіючі. Тільки людина як особистість може розв'язати кожну з них завдяки тим властивостям, які неможливо мати за наказом: розсудливості, вмінню справлятися з непередбачуваними ситуаціями тощо [2, с. 25]. При цьому витрачений час, як справедливо зауважує М. Лаззарато, не може вважатися мірилом створеної вартості, оскільки найважливішою виявляється тепер здатність до координації [5]. Наразі працівник постає вже не просто власником своєї принесеної ззовні робочої сили (тобто вмінь, які визначив замість нього роботодавець), а продуктом самовиробництва, що продовжує працювати над самостворенням [6]. Схожі висновки роблять М. Комб і Б. Асп: сьогодні вже не окремі працівники засвоюють собі "культуру підприємства", а навпаки, підприємства відшукують у зовнішньому світі, тобто повсякденній людській культурі, потрібні їм уміння і здатності [7]. Проте самостворення людини як особистості, котра здатна виконувати статусну роль субстанційної основи постіндустріального типу виробництва, не відбувається на голому місці – воно базоване на "загальній культурі і загальному знанні, поширюваних у процесі первинної соціалізації" [2, с. 25]. При цьому йдеться про те, що людина як актор створює сама себе такою, якою вона є в реальності. Щоправда, це потребує навчання протягом усієї життєдіяльності.

Живе і формалізоване знання – це головні і визначальні компоненти багатства країни. Перше нині становить переважну частину останнього. Знання є не тільки багатством країни, але й важливим джерелом його формування.

Головним засобом створення живого знання, опанування формалізованого знання і використання його в процесі виробництва матеріального і нематеріального продукту задля задоволення потреб інших людей є

природний (людський) інтелект. Інтелект визначають сьогодні по-різному. Наприклад, витлумачують як єдність розуму та моральності людини. З нашого погляду, інтелект доцільніше визначати як триєдність розуму, моральності і мудрості людини. Важко не погодитися і з А. Горцем, що інтелект є широким спектром здібностей і здатностей людини: від здібностей судження і розрізнення до душевної відкритості і навчання новому. Цей феномен, за твердженням французького дослідника, включає так само і здатності пов'язування нового знання з уже існуючим досвідним знанням [2, с. 23]. Інтелект постає водночас джерелом нового знання (живого та формалізованого) і засобом, за допомогою якого здійснюється опанування існуючого знання та його використання в процесі виробництва матеріального і нематеріального продукту й надання послуг. Такі розмірковування уможливають висновок: нині не праця постає джерелом вартості продукту, а інтелект людини. Складною проблемою ще й дотепер залишається вимірювання вартості, створеної людським інтелектом. Сьогодні в жодній країні світу немає досконалої методики вимірювання й інтелекту як джерела цінності продукту та країнового багатства.

Інтелект і живе знання людини – ресурси виробництва матеріального та нематеріального продукту. За певних умов й інтелект, і живе знання можуть набувати форми капіталу. Це означає, що дані ресурси в процесі їх використання можуть (або не можуть) створювати матеріальний і нематеріальний зиск (інтелектуальний, соціальний тощо). Проте інтелект і живе знання, набувши форми капіталу, постають особливими. Дана особливість полягає в тому, що вони не служать "виробництву товарної вартості", не народжують "гіпер- або панкапіталізм" [2, с. 76], а найголовніше, що саме вони є запереченням "капіталізму, товарних відносин і праці як товару" [2, с. 76]. Це чітко проявляється на сучасному етапі розвитку економіки як інтелектуально зорієнтованої. Тому інтелектуально зорієнтована економіка є запереченням товарної вартості та економіки як індустріального типу виробництва загалом.

Процес самозаперечення економіки завершується формуванням інтелектономіки як нового неекономічного типу виробництва – постіндустріального та ноосферного. Субстанційна основа інтелектономіки – це особистість. Визначальними ресурсами постіндустріального типу виробництва стануть інтелект та живі знання

людини. Саме вони будуть багатством країни та головними джерелами його формування.

Наші розмірковування щодо самозаперечення економіки як індустріального типу виробництва уможливили такі висновки, як: 1) заперечення – зняття життєздатного в розвитку того чи того явища, процесу; 2) самозаперечення економіки постає запереченням старого досвіду розвитку виробництва новим; 3) самозаперечення економіки – це, по-перше, результат розвитку самої економіки як аграрного та індустріального типів виробництва; а, по-друге – народжування самою економікою процесів та явищ, неадекватних економіці за її визначенням, оскільки вони визначають інші типи виробництва – неекономічні: постіндустріальний та ноосферний. Такими явищами і феноменами є інтелект та живі знання людини, що використовуються як ресурси в інтелектуально зорієнтованій економіці. Саме вони постають запереченням товарних відносин, товарної форми праці, вартості зокрема та економіки загалом як індустріального типу виробництва; 4) результатом – наслідком самозаперечення економіки постає інтелектономіка як неекономічний – постіндустріальний – тип виробництва.

Перспективні напрями подальших досліджень самозаперечення економіки: за яких умов і як саме відбувається перехід активізації розвитку економіки в його затухання; зрілість економіки і її кінець не тільки і не стільки розвитку, скільки самого існування; чинники, що зумовлюють народження нових понять та явищ, що постають визначальними для наступних типів виробництва – інтелектономіки, наприклад; значущість нових термінів у системі категорійно-поняттєвого апарату науки про виробництво, характерної постіндустріальної цивілізації тощо.

1. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. – К., 1986.
2. Горц А. Нематериальное. Знание, стоимость и капитал. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 208 с. 3. Яковенко И. Г. Риски социальной трансформации российского общества: культурологический аспект. – М.: Прогресс-Традиция, 2006. – 176 с. 4. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний. – М.: Логос, 2011. – 248 с. 5. Lazzarato M. Le concept du travail immatériel: la grande industrie // Futur intérieur. – 1992. – № 10. 6. Moulier-Boutang Y. La troisième du capitalisme // Vers un capitalisme cognitif. – P.: L'Harmattan, 2000. 7. Combes M., Aspe B. Revenu garanti et biopolitique // Alice. – 1998. – № 1

Надійшла до редколегії 15.02.11

УДК 659.1.011

А. Вітренко, канд. екон. наук, доц.

ПРОЦЕСИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОГО РИНКУ РЕКЛАМНИХ ПОСЛУГ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ РЕКЛАМИ УКРАЇНИ

В статті розглянуті сучасні глобалізаційні процеси, що відбуваються на світовому ринку рекламних послуг, визначено їх вплив та особливості прояву на рекламному ринку України.

Ключові слова: глобалізація, поглинання, злиття, реклама, ринок рекламних послуг.

В статье рассмотрены современные процессы глобализации, которые происходят на мировом рынке рекламных услуг, определено их влияние и особенности развития на рекламном рынке Украины.

Ключевые слова: глобализация, поглощение, слияние, реклама, рынок рекламных услуг.

The article deals with contemporary globalization processes occurring in the global advertising market, as well as their influence and the peculiarities of the advertising market of Ukraine.

Keywords: globalization, acquisitions, mergers, advertising, advertising market.

Сучасний етап розвитку підприємницької діяльності визначається високим динамізмом та якісними змінами, які покликані задовольняти постійно зростаючі потреби людей. Глобалізаційні процеси, що відбуваються в світі, сприяють становленню ринкових механізмів і наближують вітчизняне підприємництво до світових зразків, яким притаманні свої правила й особливості. Одним із

таких загальновизначених правил є те, що успішне ведення підприємницької діяльності неможливе без використання реклами. При правильній організації реклама є високоефективним засобом розвитку підприємницької діяльності, який сприяє досягненню поставлених стратегічних і тактичних цілей.